

Un cantador excepcional: Josep Ribas Ribas, Pep Xico Bet

per Isidor Marí

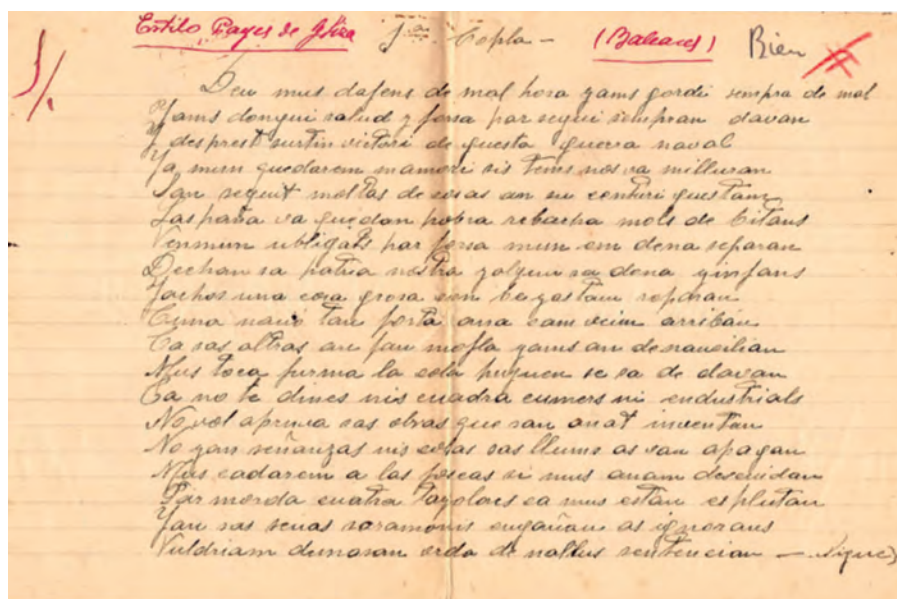
A mesura que hem pogut conèixer millor les obres i la vida del cantador agustiner Josep Ribas Ribas, Pep Xico Bet, la seua importància en el panorama de la cançó tradicional de la primera meitat del segle XX ha agafat una dimensió realment excepcional. En aquestes notes volem compartir algunes de les informacions que hem descobert i que ens proposam d'ampliar en futures ocasions.

Una cançó que deixa de ser anònima

L'any 1975, després del primer disc que havíem fet amb el grup Uc —que es va centrar en les cançons tradicionals més atractives en funció de criteris estètics—, vam voler ampliar el ventall i difondre altres tipus de cançons, dedicant una atenció especial a les de crítica social. Així es va anar configurant el segon disc, que vam titular *En aquesta illa tan pobra*.

Aquest títol era el primer vers —i també el títol— d'una de les cançons del disc. Marià Villangómez ens en va proporcionar la lletra, juntament amb alguna altra de les lletres del disc, com la de *Jo tenc una enamorada*. De fet, Villangómez ja havia publicat el text de *En aquesta illa tan pobra* l'any 1957, al seu *Llibre d'Eivissa*. Però en aquell moment no sabíem qui era l'autor de la cançó, ni coneixíem tampoc la cançó sencera d'on s'havia extret aquell fragment.

Va ser més tard, ordenant els manuscrits de cançons que havia recollit Isidor Macabich, que vaig localitzar la lletra sencera d'aquella cançó, que comença amb el cobleix

Primera pàgina del manuscrit conservat per Macabich.

*Déu mos defens de mala hora / i ems gordi sempre de mal,*¹ i vaig veure al final de la transcripció, feta per un tal Antonio Torres,² que especificava 'improvisado de José Ribas Ribas (Bet)'.

Aquesta lletra per si sola ja és prou interessant, tant per la temàtica i l'enginy amb què està feta, com pel llenguatge ric amb què està composta. Ho podran comprovar els lectors amb la transcripció que acompanya aquestes notes. A més,

juntament amb el manuscrit original, Macabich conservava —d'aquesta cançó i d'alguna altra— la transcripció que n'havia fet —sens dubte per encàrrec seu— Marià Villangómez,³ que en algun punt, com veurem, modifica significativament el text original.

Els materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya

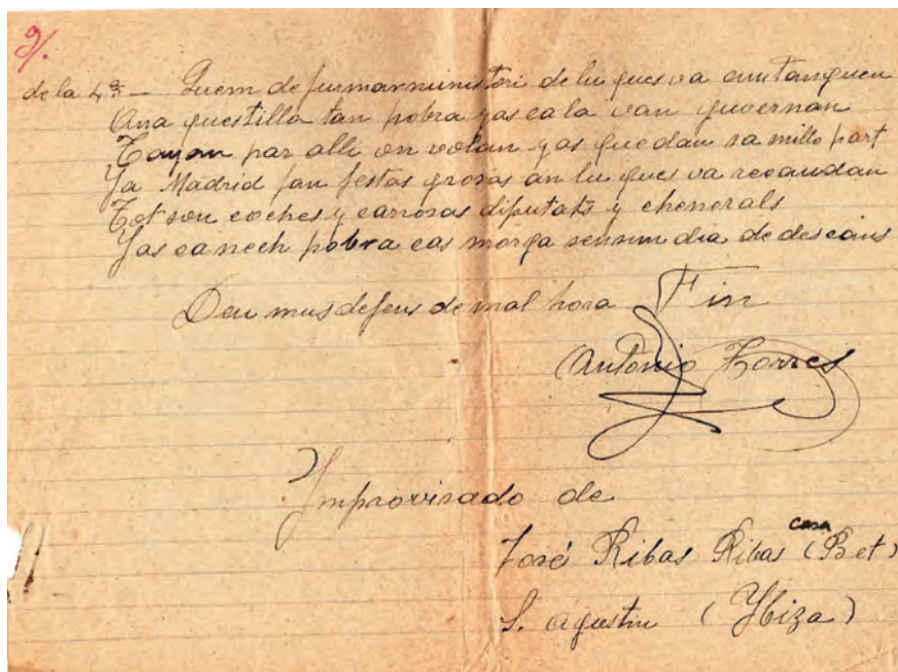
La importància de Pep Xico Bet va créixer a mida que vaig poder conèixer altres cançons seues i tenir més informació sobre la seua vida... i la seua fama.

L'any 2000 va aparèixer el volum X dels *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, editats a cura de Josep Massot i

1. Uns versos d'aquesta cançó, com es pot comprovar en el text adjunt, permeten datar-la a començaments de 1914.

2. De moment no he trobat referències de la seua identitat. Devia ser un dels molts informadors —sovent capellans o mestres— que enviaven cançons a Macabich. No crec que pogués ser l'agustiner Antoni Torres Ribas, de Can Toni des Rafal, que també digué cançons als investigadors de l'Obra del Cançoner l'any 1928.

3. Les transcripcions no estan signades, però la lletra de Villangómez és inconfusible.

Última pàgina del manuscrit, en què consta l'autoria.

Muntaner, que conté les *Memòries de Missions de Recerca* fetes per Palmira Jaquetti i Baltasar Samper.⁴ Aquest darrer, juntament amb Ramon Morey, com a investigadors de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (un projecte finançat pel mecenes Rafael Patxot), havien visitat Eivissa i Formentera l'estiu de 1928, amb la finalitat de recollir el màxim possible de cançons tradicionals —sobretot romanços cavallerescos i cançons antigues.

Baltasar Samper i Marquès (Palma, 1888 – Ciutat de Mèxic, 1966) ja era aleshores un músic reconegut, deixeble de Granados i Pedrell, i passaria a ser un dels membres del Grup dels Vuit (amb Mompou, Toldrà, Gerhard, Blancafort i altres). La seua feina en la recerca de l'Obra del Cançoner consistia a transcriure les melodies (també es van copiar alguns cilindres de gramòfon, desgraciadament malmesos o perduts) i a fer les fotografies —excel·lents, per cert— dels llocs, els cantadors i les cases que visitaven. Aquestes fotografies de

cases participaven també d'un altre projecte de recerca patrocinat per Rafael Patxot: l'Estudi de la Masia Catalana. Tant aquest projecte com l'Obra del Cançoner s'havien iniciat paral·lelament en els primers anys vint.

Arran d'aquesta visita, Baltasar Samper i Isidor Macabich es van conèixer i van compartir els textos d'un nombre considerable de cançons. Uns anys després, amb motiu del VII Centenari de la Conquesta d'Eivissa i Formentera (1235-1935), Macabich li encarregaria la música de l'himne d'aquella commemoració. En una altra ocasió valdrà la pena donar a conèixer les cartes de Samper a Macabich sobre aquest himne.

L'altre investigador, Ramon Morey i Antich (Palma, 1885 – 1944) va ser un mestre activament implicat en la renovació pedagògica i la introducció de noves tècniques d'aprenentatge de la música, i també seria el secretari de l'Associació per la Cultura de Mallorca, una entitat cultural especialment important fins a la revolta militar de 1936.

Entre moltes altres informacions interessants, la *Memòria* d'aquella visita de recerca de 1928 ja donava referències destacades de la gran consideració que s'havia guanyat

Josep Ribas Ribas. Vegeu amb quina admiració —captada en els altres cantadors entrevistats— en parla Baltasar Samper⁵:

Més tard ha arribat un cantaire interessantíssim: en Josep Ribas (Xico Bet),⁶ del qual ens havien parlat sovint, abans de venir a Sant Agustí. En 'Xico Bet' és un home d'uns 40 anys (?),⁷ de figura simpàtica i cara intel·ligent. Ha viatjat i ha corregut molt de món. És autor de moltes de les cançons «de tambor» que corren per Eivissa, i la seva fama de poeta ha arribat temps ha a tots els racons de l'illa. Llegeix, diu, amb dificultat i no sap escriure, i, no obstant, gràcies, sens dubte, a la facultat extraordinària d'assimilació que posseeix i a la seva gran retentiva, s'ha fet una cultura molt remarcable. El lèxic de les seves cançons és notabilíssim, ric i pintoresc, i es veu que versifica amb una gran facilitat. Per a cantar, ha calgut enviar a cercar un tambor. Ens ha dit, naturalment, cançons de les seves i ens ha fet l'obsequi de dictar-ne una que encara no l'havia deixat copiar a ningú.⁸

La coneixença d'en «Xico Bet» i la conversa animada que hem tingut amb ell ens han estat un veritable goig. Hem lamentat no haver portat avui el fonògraf, car ens hauria interessat registrar a la cera el seu estil de cantar. Li hem promès, no obs-

5. És un punt de la crònica del 23 d'agost, dia en què visiten Sant Agustí des Vedrà.

6. Samper escriu *Xicobet*, perquè no és conscient del caràcter compost del nom.

7. L'interrogant figura en el text editat, i es contradiu amb la informació que dona després la mateixa memòria a la pàgina 125, on reproduïx un fragment de cançó de Pep Xico Bet: allà s'indica que és fuster i té 52 anys. Aquesta informació concorda amb la que ha recollit dels familiars Josep Ribas, Hereva, amb qui seguim la pista del cantador: Pep Xico Bet hauria nascut per tant l'any 1870.

8. Una nota de la *Memòria* indica que es tracta del núm. 33 de la mostra que reproduïx el llibre, que és la cançó que comença *Del món ningú ha pres sa mida*. Lamentablement, la publicació diu que «a causa de la llargada del text, en donem només el començament.» En els documents inèdits de l'Obra del Cançoner hi hem trobat la cançó sencera, però també hem comprovat que no és aquesta la que va dir per primera vegada, sinó la que comença *Dispensa de sa tardança*, que apareix en els textos inèdits amb una nota final que ho explica. Aquesta cançó és, per tant, de 1928.

4. Baltasar Samper; Palmira Jaquetti, *Materials. Obra del Cançoner Popular de Catalunya*. Volum X (a cura de Josep Massot i Muntaner). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000.

tant, que, si ens és possible, ho farem. Ens diu que viu prop de Sant Josep i, potser, en anar nosaltres a aquell lloc ens serà fàcil arribar fins a casa seva.⁹

Ens hem acomiadat d'en «Xico Bet», que fins al darrer moment s'ha mostrat gentilíssim amb nosaltres, i hem anat de pressa a «Can Pere Guerxo».¹⁰

El nostre interès per completar la informació publicada l'any 2000 en aquesta memòria ens va portar a consultar els arxius inèdits de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Vull agrair expressament les facilitats que van donar-me per a aquestes consultes tant al Centre de Documentació de la Direcció General de Cultura Popular de la Generalitat de Catalunya (on es conserva una còpia en microfilm d'aquells arxius), com a la Biblioteca de Montserrat, el bibliotecari de la qual, Josep Massot i Muntaner, em va permetre d'escanejar les fotografies de Sant Agustí des Vedrà.

Així vaig poder comprovar que a part de la cançó *Del món ningú ha pres sa mida*, en els textos inèdits de la memòria s'hi troba la que comença *Dispensa de sa tardança*, i que altres cantadors atribueixen a Pep Xico Bet la que comença *En tu tenc es pensament* i a un Xico Bet la que comença *Cor meu, tu amb raó sospires*. Totes aquestes cançons, juntament amb *Déu mos defens de mala hora* constitueixen un corpus de 5 cançons llargues indubtablement originals de Pep Xico Bet.

Als arxius de l'Obra del Cançoner encara hi ha una altra cançó que és atribuïda a Joan (?) Xico Bet: *Ja deix es divertiment*. Com que no hi ha constància de cap cantador amb aquest nom, es tracta probablement d'una sisena cançó de Josep Ribas Ribas.

Altres cançons pròpies o atribuïbles

D'altra banda, en els manuscrits de cançons que tenia Isidor Maca-

2.) i ens han d'amar auxiliant.
 Mos toca formar a la casa
 poguent ser sa de davant,
 que no té diners ni esquadra,
 comerç ni industrials.
 No vol aprovar ses obres
 que s'han anat inventant;
 no hi ha ensenyances ni escoles;
 ses llums es van apagant.
 Mos quedarem a les fosques,
 si nos anam descuidant,
 per mor de quatre traïdors
 que nos estan explotant
 i amb ses seues cerimonies
 enganyen es ignorants.
 Voldria em donassen orde
 d'amar-los sentenciant.
 Jo els diria a rompre roca
 donant-los molt poc descans,
 tot un any menjant pa d'ordi,
 per companatge ensiam,
 i per dormir paia nova,
 per beure aigua mineral:
 ja apimarien ses molles,

Una de les pàgines de la transcripció feta per Villangómez, i que conservava Macabich, en la qual es pot comprovar, comparant amb la primera pàgina del manuscrit original, que s'ha substituït *teòlegs* per *traïdors* (trencant la rima del vers).

bich també hi consta que era de Pep Xico Bet la cançó que comença *Quan Déu vol sa sort canvia*. Ja serien 7, per tant, les cançons que es pot afirmar que són seues.

Algunes altres li són atribuïbles amb una alta probabilitat d'encert: *Es quadro del món és trist*¹¹ i *Mo' n'anam cap a veiura*.¹² Hi ha raons

de pes per a fer aquesta atribució. En primer lloc, que segons Josep Ribas, Hereva, es trobaven entre els papers de cançons que conservava la família Xico Bet. També estaven transcrits al costat d'algunes de les que li són atribuïdes en els manuscrits que guardava Macabich. I finalment, tant els trets lingüístics agustiners com les afinitats en els temes tractats, amb un enginy irònic característic i una riquesa idiomàtica equivalent, tot fa pensar que tenim almenys nou cançons d'aquest cantador. I encara es podria considerar que altres textos conser-

9. Lamentablement, la crònica de la visita a Sant Josep no dona cap informació addicional sobre en Pep Xico Bet.

10. Pàgines 45-46 de la *Memòria*.

11. Conté el passatge *Es pobres no porem viure*, que també vam incorporar al segon disc del grup Uc.

12. Conté la cobla *Des que no hi ha eleccions*, una tercera cançó del disc *En aquesta illa tan pobra*.

Ramon Morey.

vats per la família són d'ell, de manera que ens trobam davant d'un conjunt extens i ric de cançons, que tal vegada pot créixer a partir de noves descobertes.

Aquest conjunt de cançons ja converteixen Pep Xico Bet en un cantador excepcional, però, per si això encara fos poc, és evident que la seua mentalitat crítica li dona un relleu afegit: no és gaire freqüent que les cançons tradicionals eivissenques ofereixin aquesta visió de la realitat.¹³

Un reconeixement merescut

Per totes aquestes raons, juntament amb diversos amics agustiners,¹⁴ amb el suport de l'Associació de Vesins de Sant Agustí, vam decidir que valia la pena promoure un reconeixement especial a aquest cantador. Així, en primer lloc, es va dedicar a la figura de Josep Ribas Ribas, Xico Bet, la *Cantada a sa serena* que va tenir lloc el juny de 2015. Actualment es prepara per al 2016 una exposició en què es mos-

trarà la trentena de fotografies de Sant Agustí fetes el 1928 per Baltasar Samper, acompanyada d'un cicle de conferències complementari sobre l'Obra del Cançoner, al qual pensam convidar el millor coneixedor de tot aquest projecte, Josep Massot i Muntaner.

Que valguin aquestes notes i la cançó que les acompanya com una mostra de l'interès que tenen la figura i l'obra de Pep Xico Bet i el conjunt dels materials aplegats per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Eivissa i Formentera, en gran part inèdits: hi ha centenars de fotografies i desenes de cançons que mereixen ser difoses, i així ho farem en la mesura que puguem.

Transcripció:

Déu mos defens de mala hora¹⁵

I

Déu mos defens de mala hora

i ems gordi¹⁶ sempre de mal

*i ems dongui salut i força
per seguir sempre endavant
i després sortir amb victori¹⁷
d'aquesta guerra naval.*

*Ja mo'n quedarem memori,
si es temps no es va millorant.
S'han seguit moltes de coses
en sa centuri que estam.*

*L'Espanya va quedant pobra,
rebaixa molts d'habitants.¹⁸*

*Vent-mo'n obligats per força,
mo' n'hem d'anar separant,
deixant sa pàtria nostra
i algun[s] sa dona i infants,*

15. En aquesta transcripció hem procurat respectar al màxim els trets dialectals de l'original, regularitzant les grafies convencionals sense modificar les que permeten caracteritzar el parlar local de l'autor. Evidentment, una difusió no especialitzada requeriria una adaptació més gran a l'escriptura avui general.

16. La reducció del diftong *ua* a *o*, fins i tot en posició tònica, és un dels trets de la parla agustinera d'aquell temps que apareix a moltes de les cançons de Pep Xico Bet.

17. La caiguda de la *-a* d'aquests mots esdrúixols és un altre dels trets que respectam gràficament.

18. En aquest passatge de la cançó, el paral·lelisme amb *Es pobres no porem viure* és evident.

*i això és una cosa grossa
com bé hi estam reparant,
que una nació tan forta,
ane què ems veim arribant,
que ses altres en fan mofla
i ems han d'anar auxiliant.
Mos toca formar a la cola
poguent ser sa de davant,
que no té diners ni esquadra,¹⁹
comerç ni industrials.
No vol aprovar ses obres
que s'han anat inventant,
no hi ha ensenyances ni escoles,
ses llums es van apagant.
Mos quedarem a les fosques,
si mos anam descuidant,
per mor de quatre teïdlegs²⁰
que mos estan explotant
i amb ses seues ceremonis
enganyen es ignorants.
Voldria em donassen orde
d'anar-los sentenciant.*

*Jo els duria a rompre roca
donant-los molt poc descans,
tot un any menjant pa d'ordi,
per companatge enciam,
[i] per dormir paia nova,
per beure aigua mineral:
ja aprimarien ses molles,
ja minvarien de sang.
Altri arreglarà ses coses;
jo em tocarà es 'nar callant,
i menjar-me ses escorxes
que a ells els aniran quedant.
*Déu mos defens de mala hora
i ems gordi sempre de mal.**

II

*El món és mal de comprendre
des modo que està arreglat.
No hi ha pressona amb prou sebre
que bé l'haja estudiat,
ni que haja pogut comprendre
si estam enmig o as costat.
No es troba línia recta
per arribar a s'altre cap.
Per la mar i per la terra
tot està ben fabricat,*

19. Aquesta és la grafia del manuscrit, però si ens fixam en la rima, és possible que la pronunciació fos *escodra*.

20. Reproduïm en imatge la transcripció que va fer Villangómez d'aquest passatge, on llegim *traïdors*, en lloc de *teïdlegs*. És possible que Macabich o el mateix Villangómez pensassin que aquesta crítica era massa dura i decidissin modificar el text, encara que això altera la rima.

13. Tampoc és insòlit, però, com mostra el text de la cançó *Sa nostra ciutat d'Eivissa*, no sols en la part que vam incloure en el segon disc d'Uc, sinó encara més en la resta del text, que Macabich va publicar al volum IV (*Costumbrismo*) de les seues obres completes.

14. Sobretot Josep Ribas, Hereva, i Maria Tur, Marc.

i és una obra molt perfecta
que el bon Jesús ha criat,
i pe' sa naturalesa,
roda que mai s'ha aturat.
S'aigo va regant la terra
i es sol dóna claredat.
Produeix molta riquesa,
però no hi ha igualdat,
que uns viuen en sa pobresa
i es altres molt recreiats,
xalant i comptant moneda
fins que n'han omplit un sac.
I es que no té bona hisenda
tampoc no pot coir blat.
Sa meua és molt falaguera,
perquè no l'he millorat;
mai no m'ha donat quimena,
perquè és un terreny molt flac,
tot roques i peladeia,
no hi ha cap bocí arrancat.
Ja hei fet malbé de sa reia
de tant de rascar amb so tap,
i en 'ver de perdre sa feina,
val més dormir descansat
i aprofitar bé es diumenges
i es dies assenyalats.
Jo m'agraden molt ses festes,
passejar per dins ciutat
de sa plaça a s'Alamera
amb so capell decantat,
a veure ses marineres
com porten es merinyac.
Se'n van pe' sa carretera
amb un pas molt estirat,
i a Jesús van a fer es reso
demanant amb humildat
que els gordi sa fia seua
de caure en mans des soldats,
i que en Pepe prompte véngui
molt ric i ben reforçat.²¹
Mirau que en tenc de xerrera!
Direu que som malcriat.
Si alguna em sentís i em pega,
és lo que me tenc gonyat.
Si em cuidàs de ca meua,
tot estiria excusat,
però cantant i fent vega
pas es temps més aviat,
i un es distreu de sa pena
si es mal no és molt carregat.
Sa salut no és com sa febre,
i es que és fadrí no és casat,
i ses al·lotes solteres
porten el món encantat;

encara que siguin véies
representen poca edat,
perquè s'allisen sa clenxa
i heu duen tot ben posat,
fan ball com ses orenelles
i tenen cant de teulat.
Mirau si són punyeteres!
Per això m'han enganyat,
perquè són molt llaminerres
i amb so parlar lliberal,
i lo que busquen un home
que sigui ric i formal.
*Déu mos defens de mala hora
i ems gordi sempre de mal.*

III

Sa vida d'un home passa
d'un modo molt natural,
que és igual que una balança
molt fina, si hi reparau.
Primer puja, llavò baixa,
quan sa pressona decau.
Mentre que és petit descansa,
sa mare el va alimentant.
Prompte ja arriba a sa taia
que l'han d'anar castigant,
per donar-li ensenyança
i anar-lo civilisant.
De vint anys fins a seixanta
trebaia com un esclau,
i en arribar an es vuitanta
s'esquena ja li fa mal,
ja hem fet sa nostra campanya,
molts som que no hi arribam.
Si ems posam a cavil·lar-hi,
tot lo que mos va passant,
tenim motius per anar-hi,
per aquest món, tontejant,
i amb sa memori torbada,
veiguent lo que ems va passant.
Percura[r] pe' sa salut,
que és es timó principal
per amarinar es llaüt
i poder seguir endavant,
amb un temps tan correput
com avui mos encontrem.
L'any tretze va dur mal punt,
ja es va demostrar bastant,
i el catorze serà cru:
molt fort mos va amenaçant.
I el quinze, que no l'hem vist,²²
Déu mo'l vaja presentant
molt abundós i felíç,
que ho puguem contar molts anys.

Baltasar Samper.

Jo anit m'he posat d'explic,
quissà us 'niré molestant.
Es meu discurs és petit,
vaig ser mal estudiant;
per això no hei ascendit
ni hei pogut pujar més grau
de s'ofici que pratic.
M'hauré d'anar conformant,
si no vaig molt ben vestit,
ni port sa roba elegant:
un coloret més sofrit,
que així no s'embruta tant.
Jo m'enamora des teixit,
que amb so dibuix hei ha engany;
jo sempre hei set molt amic
de ses coses naturals,
i en veure un bulto postís
ja sembla que no hi escau.
Cada dia surten modes
i el món es va reformant.
*Déu mos defens de mala hora
i ems gordi sempre de mal.*

IV

Jo us vui parlar d'una cosa,
veiam equè m'hi direu.
Ja ems convé mentre que és hora
i s'hi pot posar remei,
que hi haurà una desrota
quan manco mo'n temerem,
que ses al·lotes i mosses
s'han girat quantre es govern.
Ses casades van a closes,
ses coses prenen mal peu.
Si segueix s'embarg des hòmens,

21. Aquest passatge sobre les ganes de casar la filla recorda la cançó *Des que no hi ha eleccions*, en la qual també es troben reduccions del diftong *ua a o*.

22. Aquestes referències, com hem dit, permeten datar la cançó al començament de 1914.

Fotografia de Josep Ribas Ribas, Pep Xico Bet, feta per Baltasar Samper l'any 1928. Arxiu inèdit de l'Obra del Cançoner.

A baix, cartell anunciador de la XVII Cantada a sa serena, celebrada en juny del 2015 com a homenatge al cantador Josep Ribas Ribas, Pep Xico Bet.

no sé ane què arribarem.
S'haurà de fer una torre
per dalt es puig de s'Avenç,
i amb artilleria bona
quissà mos defensarem.
Jo per una tota sola
no som covard ni li tem,
però si són tres o quatre
ja hei de quedar malament.
Ses meues armes no hi poden,
ni es gènit tampoc lo tenc.
Ja veig que em tocarà córrer,
si tenc algun contratemps.
Jo som de màquina doble,
faç més camí que no es tren,
i en ser que es vent em ve en popa
no em mareja la corrent.
Sa vela s'ompli i fa bossa
i es llaüt taia es romponents,
que és molt finet de sa proa
per baraiar amb so mal temps,
i amb so timó prenc sa volta
pes llevant o pes ponent,
i en 'ver revisat la costa
me'n torn an es campament,
que ho vui posar tot en nota,
si hei vist algun moiment,
que hem de formar ministeri
de lo que es va contenguent.
En aquesta illa tan pobra,
[i] es que la van governant
taien per allí on volen
i es queden sa millor part,
i a Madrid fan festes grosses
amb lo que es va recaudant:
tot són cotxes i carrosses,
diputats i generals
i es que neix pobre que es morgia
sense un dia de descans.²³
*Déu mos defens de mala hora
i ems gordi sempre de mal.*

Antonio Torres
Improvisado de José Ribas Ribas
(Bet)
S. Agustín (Ibiza)

ISIDOR MARÍ
UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS ■

23. Aquest fragment, des de «En aquesta illa tan pobra», en el qual es recupera la rima que enllaçarà amb el cobleig de la cançó, és el que va ser difós per Marià Villangómez al seu *Llibre d'Eivissa* (1957).

*Del món miqui ha pres se mode
ni cap es millors que luyà
cap home ha tengut prou vete
per animbar en cap d'allo
i e mes morus de Melilla
perque es vaient rubleu.
els darent una comida
que els cuidaraut dernegrà*

XVII CANTADA

A SA SERENA

en homenatge a Josep Ribas Ribas
(Pep Xico Bet, 1870-1937)

Isidor Marí
Toni 'Gustinet
Vicent Palermet
Sr. A
Mateu Xurí i Maribel Servera
Havaneres de Palafrugell amb L'Empordanet

Organitza: Associació de Vesins de Sant Agustí

Diumenge
7 de juny de 2015
a les 20.30
a can Blau
Sant Agustí des Vedrà